

ASPECTE PRIVIND MIȘCAREA LEGIONARĂ DIN SĂLAJ ÎN PERIOADA 1945-1947

CĂLIN SABOU, MIHAELA SABOU

Perioada care a urmat sfârșitului celui de-al doilea război mondial a reprezentat pentru întreg spectrul politic românesc, inclusiv pentru mișcarea legionară finalul unor evoluții mai mult sau mai puțin pozitive pentru aceste organizații. Studiul de față își propune în prima sa parte prezentarea câtorva considerații de ordin general referitoare la ideologia și principiile care au stat la baza mișcării legionare, iar în continuare să evidențieze câteva aspecte concrete referitoare la această mișcare politică, care au reieșit din analiza și interpretarea unor date și informații provenite în exclusivitate din documentele create și deținute de posturile de jandarmi¹ aflate în subordonarea Sectorului de jandarmi Șimleu Silvaniei, arondat Legiunii de Jandarmi Oradea.

Analiza istorico-sociologică a fenomenului legionar este extrem de complexă, datorită atât evoluției sale pe scena politică românească² ca partid politic cât și datorită ideologiei sale, oarecum originale și nemaiîntâlnite sub anumite aspecte în restul Europei.

Ideologia legionară a cărei principali ideologi au fost Corneliu Zelea Codreanu, Ion I. Moța și Vasile Marin avea accente utopice, mesianice de genul creării omului nou, cultul și santificarea căpitanului, accentuând aura sa mistică. Modelarea unui așa-zis om nou, ca și cultul personalității conducătorului sunt tipice ideologiilor totalitare. Dar o componentă esențială a legionarismului a fost cea religioasă, ortodoxă care făcea parte comună cu naționalismul mișcării.

Alte trăsături ale ideologiei legionare au fost: conflictul între generații; impunerea unei elite politice tinere; acțiunea și nu teoria ca factor fundamental; critica politicianismului, a demagogiei și corupției, naționalismul și antisemitismul, purificarea spirituală prin creștinismul ortodox; critica alianțele tradiționale ale României; critica liberalismului; critica relațiile sociale de exploatare; critica francmasoneriei, sublinierea rolului și importanța monarhiei pentru România (cu toată lupta împotriva regelui Carol al II-lea regimul monarhic era considerat esențial și de neatins).

¹ Posturile de jandarmi aflate în subordinea Sectorului de jandarmi Șimleu sunt: Postul de jandarmi Nușfalău, Plopiș, Ip, Camăr, Pericei

² Pentru evoluția cronologică a mișcării legionare atât sub aspect politic cât și organizatoric vezi Constantin Scorpan *Istoria României. Enciclopedie*, Ed. Nemira, București, p. 416-417.

Așadar asemănările cu curentele totalitare sunt evidente, pornind de la caracterul radical revoluționar, subversiunea, ideea de revoluție sângeroasă purificatoare, ideea colectivistă, caracterul antiliberal și antiparlamentar și încheind cu audiența în masele sărăcimii, satelor și orașelor. Raportându-ne la comunism, care s-a pretins mereu *umanitarist*, cu idealuri materialiste, declarate concrete dar imposibil de realizat, stânga urmărea un egalitarism *în jos*³. Trăsătura majoră care a individualizat și diferențiat în același timp legionarismul de celelalte mișcări totalitare, inclusiv fascismul, a fost un puternic nucleu religios creștin-ortodox, plus un anume romantism și *haiducism*. Legionarismul a fost o creație specific românească, o formă extremă a naționalismului românesc cu rădăcini foarte vechi care a explodat în momentele de criză din România interbelică.

Raportându-ne la fascism ideologia legionară a fost o variantă a acesteia, produsă de altfel în mod identic prin acumularea și combinarea unor componente ideologice identice ca cele amintite mai sus – un tradiționalism antimodern pentru care evoluția pe calea modernității era echivalentă cu pierderea identității poporului român, care era considerată viabilă numai ca expresia societății agrare, așa cum a fost ea în secolele anterioare. Orice înaintare pe drumul industrialismului capitalist, al înnoirii structurilor sociale și politice era refuzată ca nefiind organică, necorespunzând chipurile, dezvoltării organice a societății românești. Acest tradiționalism organic se împletea frecvent cu un viguros curent al antisemitismului doctrinar apărut în România încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea⁴.

Ideologia legionară a apărut și la noi în țară cam în aceeași perioadă în care fascismul își croia drum prin unele țări europene, și a fost expresia unei crize de identitate profunde a micii burghezii și a făcut ca ea să accentueze aceleași laitmotive și clișee spirituale, aceleași principii antiumane și non valori nefaste⁵. Mai concret spus ideologia fascistă și implicit cea legionară, pentru că fără nici o exagerare se poate afirma că nu s-au deosebit în mod esențial, a fost expresia dificultăților integrării micii burghezii în structurile capitalismului industrial, a inadaptării sale la economia liberă și democratico-parlamentară, ca și a pretențiilor sale de a deveni o forță guvernantă. Ea nu a fost în mod fundamental o reacție împotriva pericolului revoluțiilor comuniste, ci una împotriva economiei capitaliste, libere a cărei funcționare leza în mod constant și pauperiza mica burghezie.

Un alt aspect care nu poate fi ignorat este acela că mulți intelectuali de marcă ai țării s-au apropiat de mișcarea legionară chiar dacă aceștia nu au fost nici mentori, nici ideologi ai mișcării, ei apropiindu-se de aceasta când ideologia

³ Constantin Scorpan, *op.cit.*, p. 49.

⁴ Radu Florian *Ideologia fascistă – o expresie a crizelor civilizației moderne în Ideea care ucide* Ed. Noua Alternativă, București p. 26.

⁵ *Ibidem*, p. 13

și mistica legionară era deja cristalizată. Cu toată această susținere a mișcării legionare de către o parte însemnată a intelectualității române, rămâne un fapt regretabil în sine, întrucât aceștia au îmbrățișat și susținut curentul extremist de dreapta de esență fascistă chiar cu prețul demnității profesionale, al libertăților de gândire și de creație⁶.

Fenomenul pare surprinzător la prima vedere, sub aspectul ușurinței cu care mișcarea legionară a reușit să aibă o audiență relativ masivă în rândul intelectualilor și mai ales în rândul acelor a căror autoritate și faimă ar fi trebuit să-i pună la adăpost de tentația unei ideologii pe cât de absurdă, pe atât de agresivă, dar și a unor eventuale avantaje materiale.⁷ Explicația vine din criza care afectase toate sectoarele României interbelice. *Generația de la 22* a resimțit profund șocul acestei crize, era o generație debusolată încărcată cu toate refulările, frustrările și umilințele unei societăți neputincioase în fața crizei, o generație care lăsându-se purtată de noul val al istoriei se credea nu numai singura creatoare de adevărate valori dar și dornică să conducă, urmărind dobândirea unei poziții cât mai înalte în societate.

În fundamentarea ideologică a mișcării legionare s-au implicat mai mult sau mai puțin activ de-a lungul deceniilor trei și patru a secolului XX, o serie de intelectuali cu mare influență în epocă cum ar fi: Nae Ionescu, Nichifor Crainic, Mircea Eliade, Emil Cioran, Mihail Manoilescu și alții. Ar fi total eronat să-i catalogăm pe acești intelectuali drept port drapele ai mișcării extremiste de dreapta. Conștiința istorică trebuie să rețină cu obiectivitate și respect pentru adevăr imaginea reală a acestor intelectuali și a operei lor, cu luminile și umbrele lor, cu împlinirile și cu limitele sau erorile lor. Ar fi o gravă greșeală istorică să etichetăm întreaga producție elaborată a acestor simpatizanți ideologici ai extremei drepte ca fiind de factură sau inspirație legionară⁸.

Pentru teritoriul județului Sălaj cercetările întreprinse de noi în vederea analizării perioadei supusă acestui studiu sunt grevate de lipsa unui material documentar mai bogat, care să ofere într-o măsură mai mare date și informații concrete referitoare la activitatea legionarilor de pe acest teritoriu.

În mod oarecum *oficial* mișcarea legionară și-a încetat activitatea la 26 august 1944, când Horea Comaniciu a semnat *pentru comandantul fostei mișcări legionare* o hotărâre prin care mișcarea își înceta activitatea, prin aceasta membrii mișcării erau îndemnați să-și găsească locul în alte partide *după îndemnul conștiinței*. Unii dintre legionari au intrat în Partidul Național Țărănesc, dar marea majoritate s-au înscris în Partidul Comunist Român cu sprijinul direct al Anei Pauker, partid care pentru mulți dintre ei le-a asigurat și locuri de conducere.

⁶ Costin Scorpan, *op.cit.*, p. 56.

⁷ Constantin Petculescu *Intelectualitatea și mișcarea fascistă din România. Atitudini. Controverse în Ideea care ucide* Ed. Noua Alternativă, București p. 140.

⁸ *Ibidem*, p. 141.

În statisticile oficiale legionarii erau considerați o categorie politico-socială aparte, diferită de cea a fasciștilor, hitleriștilor sau horthyștilor. Astfel prin ordinul circular din 13.09.1945 se cerea sectoarelor de jandarmi întocmirea unor statistici-tabel cu număr de legionari rămași internați în lagăr în urma trrierilor făcute de Comisia din Ministerul de Interne. Tabelul trebuia să cuprindă pe lângă datele despre starea civilă și domiciliul celui în cauză și informații privind profesia, dacă au fost internați înainte de 6 martie 1945 sau după 6 martie 1945, motivul internării și lagărul⁹.

În răspunsul dat de sectorul de jandarmi Șimleu figurează în tabel două persoane, ambele din localitatea Criștelec, de sex masculin cu vârsta de 20 respectiv 21 de ani, de profesie agricultori, necăsătoriți, internați la sfârșitul anului 1944, aflați în închisoarea din Zalău¹⁰.

Pe lângă acest tabel prin același ordin circular, Sectorului de Jandarmi Șimleu i s-a cerut întocmirea unor tabele nominale cu persoanele acuzate de activități fasciste, hitleriste sau horthyste. Numărul acestora este mult mai mare, respectiv 25 de persoane, în marea lor majoritate aceștia erau din localitatea Ip, respectiv 19 persoane, din Ilișua și Zăuan câte o persoană și Nușfalău 4 persoane. Nici unul dintre aceștia nu erau de naționalitate română, cei de origine maghiară au rămas sub supraveghere în țară în localitatea de domiciliu, iar cei de origine germană au fost internați în lagărele din Ucraina.

Conform ordinului general de informații nr.1/1945, Jandarmeria avea sarcina întocmirii unor rapoarte anuale care să evidențieze o serie de aspecte legate de buna funcționare a instituțiilor statului, siguranța națională, raporturi interetnice, situația *curentelor politico-sociale*, aici intrând: hitlerismul, legionari, diferite activități interzise¹¹. Referitor la legionari rapoartele consemnau: „*deși în urma măsurilor luate de guvern după arestarea și internarea legionarilor capabili de a redresa mișcarea, problema nu trebuie socotită dispărută și secțiunile o vor urmări în legătură cu hitlerismul cât și separat deoarece ambele acțiuni se ajută și se completează. Emisiunile radio ale așa zisului guvern de la Viena cât și parașutiști lansați de germani și printre care sunt legionari, dovedesc că există încă o conducere peste hotare pentru a menține mișcarea care caută să redreseze acțiunea și în interior. Toți legionarii trecuți prin comisie și eliberați cât și rudele lor vor fi îndeaproape supravegheați și urmăriți și orice informație pozitivă și verificată va fi exploatată la maxim. În general comercianți și arendași, populația flotantă și mai ales elevi și studenți vor fi izvorul important de căutare*”

Textul în cauză figurează sub aceeași formă la toate rapoartele întocmite de posturile de jandarmi fără a apărea nici o modificare sau alte informații în plus.

⁹ Direcția Județeană Sălaj a Arhivelor Naționale, fond: Sectorul de Jandarmi Șimleu Silvaniei, dosar 7, f.22.(în continuare D.J.A.N. Sălaj...)

¹⁰ *Ibidem*, f. 23.

¹¹ *Ibidem*, dosar 1, f. 2.

Din analiza sa rezultă faptul că autoritățile statului urmăresc îndeaproape activitatea legionarilor propunându-și să intervină prompt pentru anihilarea și stoparea oricăror manifestări și acțiuni ale mișcării. Se mai poate observa asocierea dintre hitlerism și mișcarea legionară, asociere deloc neglijabilă având în vedere anumite aspecte ideologice comune ale celor două curente, totuși legionarismul era privit ca un curent politic distinct față de hitlerism, de altfel, rapoartele posturilor de jandarmi separă cele două mișcări oferind date și informații separate, iar pe de altă parte membrii mișcării legionare sunt într-o majoritate covârșitoare români, pe când cei care erau catalogați ca hitleriști erau în marea lor majoritate de alte etnii: maghiari, germani și foarte puțini români¹².

Din analiza situațiilor statistice întocmite de posturile de jandarmi reiese faptul că acestea erau realizate pe categorii de legionari, respectiv: *membrii*, adică aderenți care sau manifestat, apoi *comandanți*, *senatori*, *șefi de sectoare*, precum și cei condamnați pentru activitate legionară. În același timp se avea în vedere în aceste situații și *legionarii periculoși*, adică cei capabili de acte teroriste¹³ și *conducători și propagandiști care sunt periculoși prin influența asupra populației*.

Ca origine etnică așa cum afirmam anterior aceștia sunt în marea lor majoritate români, existând totuși, pentru cazul comunei Nușfalău, unde statisticile postului de jandarmi consemnează 6 legionari, două persoane de origine maghiară. De profesie 5 dintre ei erau agricultori și unul era învățător.

Pentru postul de jandarmi Plopiș, în *Tabelul Nominal de legionari identificați din comunele din raza acestui post*, se arată că toți legionarii erau *cantonați* în localitatea Marca, nu au luat parte la rebeliunea legionară, erau în număr de 11 persoane și aveau un șef de cuib. Prin atitudinea și activitatea desfășurată, jandarmi considerau că aceștia *nu erau considerați a fi periculoși sau capabili de acte de terorism, propagandă sau alte acțiuni*¹⁴.

Din istoricul mișcării legionare întocmit de Postul de Jandarmi Nușfalău se evidențiază faptul că mișcarea legionară *începuse a se organiza înainte de cedarea Ardealului de Nord dar din cauza cedării acestui teritoriu Ungariei, legionarii nu au mai putut să se manifeste din cauza că au fost copleșiți de unguri și au trecut aceștia la acțiuni* (adică unguri n.n.) *atât contra populației evreiești cât și contra românilor, care nu au mai avut nici un curaj*. Concluzionând raportul Postului de jandarmi Nușfalău semnalează: *aceste elemente fiind cele mai periculoase față de siguranța statului, trebuiesc supravegheați îndeaproape, cei care vor fi identificați deferiți justiției*. Pentru aceasta se cerea mai multă atenție din partea jandarmilor. *Să nu uităm nici un*

¹² *Ibidem*, f. 78.

¹³ *Ibidem*, f. 87. Pentru Nușfalău avem o asemenea statistică cu nr. legionarilor periculoși-3 persoane, nr. aderenților care sau manifestat 5, nr.comandanților 2, cei condamnați 1, cei capabili de acte teroriste 2, responsabil cu propaganda 1.

¹⁴ *Ibidem*, f. 90, 98.

*minut că aceștia sunt dușmani neamului nostru, din cauza cărora am fost târați în război și și-au găsit moartea floarea și ținerea poporului nostru nevinovat.*¹⁵

Raportul postului de jandarmi Ip oferă date concrete despre activitatea și evoluția mișcării legionare, fără interpretări și opinii personale ale autorului raportului, semnalând: *s-a cunoscut această mișcare într-o măsură destul de slabă. Zona comunei Ip fiind cea mai activă. Comunele Camăr, Leșmir, Zăuan și Carastelec fiind cu populație preponderent maghiară mișcarea legionară nu a putut să încolțească. În comunele românești Bobota, Zalnoc, Dumuslău, Doh, Porți și Șumal oameni nu au fost interesați de această mișcare, auzind despre ea de la diferite întruniri venite din afara localității se mai adaugă în plus timpul scurt pe care mișcarea la avut la dispoziție.*

Cazul comunei Ip este tratat separat, analizându-se cauzele care au determinat crearea unui cuib al mișcării. *Sămânța legionară a încolțit în această comună datorită invidiei între cele două națiuni români și unguri. În anul 1939 s-a înființat un cuib aflat sub conducerea preotului din comuna Ip ajutat prin sugestii și îndrumări de către un învățător reușind să adune zece membri. Activitatea cuibului s-a canalizat pe ramura naționalistă, având în vedere în special națiunea maghiară și mai puțin îndreptată înspre antisemitism. Totodată, raportul consemnează caracterul pașnic al acțiunilor întreprinse de legionari care s-au limitat la manifestări și cântece.*

Sfârșitul acestui cuib a fost dat de cedarea Ardealului de Nord în anul 1940, când o parte dintre membrii au plecat cu Armata Română, iar o altă parte au fost masacrați de trupele maghiare. În final raportul concluzionează: *putem socoti neexistentă mișcarea legionară, pentru că nu a mai activat, neavând fapte cunoscute și pentru că membrii organizației sunt dispăruți din comună*¹⁶.

Totuși tabele cu date statistice întocmite de postul de jandarmi Ip, indicau existența unui număr de 6 persoane, asupra cărora exista bănuieli că desfășoară acțiuni legionare și care au făcut parte din cuibul amintit mai sus, patru dintre ei erau învățători, unul era preot și unul era agricultor, șeful de sector era preotul din comuna Marca iar restul de cinci persoane erau din comuna Ip. Despre restul de patru persoane se știa că doi dintre ei sunt morți inclusiv șeful de cuib, unul este în județul Timiș iar despre unul dintre ei nu se știe nimic¹⁷.

Din istoricul întocmit și de postul de jandarmi Sâg, referitor la evoluția mișcării legionare, se știa că aceasta a luat ființă în anul 1931 în comunele Bănișor, Marin și Valcăul de Jos. Promotorul ideologie legionare a fost directorul școlii din Bănișor care la aceea vreme a reușit să recruteze numai doi membrii, încredințându-le misiunea de a forma noi cuiburi, ei fiind numiți în funcția de *șef de cuib*, iar directorul școlii îndeplinea funcția de *șef de organizație*. Din această

¹⁵ *Ibidem*, f. 91.

¹⁶ *Ibidem*, f. 92.

¹⁷ D.J.A.N. Sălaj, fond: *Postul de jandarmi Ip*, dosar 5, f. 26.

funcție el a desfășurat acțiuni de propagandă în comunele Ban și Marin, reușind și aici să recruteze câte o persoană pentru fiecare comună, care au fost numiți în funcția de șef de cuib, cu misiunea de a *recruta cât mai mulți simpatizanți din rândul tinerei generații*¹⁸.

Pentru comuna Valcău de Jos, învățătorul din comună a fost atras de către directorul școlii din Bănișor, fiind înregimentat în cadrul mișcării. Numărul redus de simpatizanți ai mișcării era explicat în acest raport prin aceea că locuitorii comunelor Ban, Marin, Bănișor erau în marea majoritate agricultori, neștiutori de carte și nu aveau preocupări politice, iar pe de altă parte distanțele relativ mari între localități și chiar între gospodării a constituit un inconvenient major pentru propagandistii mișcării legionare, întrucât timpul nu le putea permite să se deplaseze din casă în casă¹⁹.

În mod identic cu situația de la postul de jandarmi Ip, prezentat mai sus, care tratează separat cazul comunei Ip și raportul postului de jandarmi Sâng, tratează separat cazul comunei Valcău de Jos. În acest caz fiind vorba de o comună împărțită în două sub aspectul etniei locuitorilor, jumătate fiind români cu simpatie pentru Partidul Național Țărănesc, iar cealaltă jumătate erau maghiari, motiv pentru care nu s-au putut recruta membrii numeroși, decât cei doi învățători. Dând dovadă de mult devotament față de ideile promovate de mișcarea legionară *puțini simpatizanți erau foarte înflăcărați, în special învățătorii, fapt ce a determinat pe jandarmi ai urmări îndeaproape*.

Supravegherea organizației s-a făcut până în anul 1940 când are loc cedarea Ardealului de Nord, ocazie cu care capii mișcării sau refugiat. Concluzionând, raportul arată că *odată cu înapoierea învățătorilor în comunele unde au funcționat ...s-ar putea ca din nou să formeze pe sub ascuns fosta organizație* motiv pentru care postul de jandarmi își propune o atentă supraveghere a acestor elemente, neexcluzându-se posibilitatea revigorării și reactivării acestei mișcări²⁰. În statistica postul de jandarmi Sâng, întocmită cel mai probabil în anul 1945, figurează un număr de 10 persoane din localitățile Ban, Bănișor, Marin și Valcăul de Jos.

Prin ordinul de informații din iulie 1945, legiunile de jandarmi erau informate că se semnalează din partea comandamentului clandestin legionar faptul că s-au dat dispozițiuni pentru reorganizarea urgentă a unităților din subordine. În acest sens, conducătorii legionari care vor fi desemnați vor regrupa pe legionari și se va organiza serviciul de legătură urmând a primi instrucțiuni și fonduri. Se antcipa că elementele recrutate vor fi bine pregătite întrucât se avea în vedere acțiuni ce vor lua o *formă violentă* și se va trece chiar la anumite *acte de guerilă*. Se afirma că succesorul lui Horia Sima ar fi Radumironovici²¹.

¹⁸ *Idem* Postul de jandarmi Sâng, dosar 2.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Idem*, fond: Sectorul de Jandarmi Șimleu Silvaniei, dosar 1, f. 100.

Din rapoartele întocmite de posturile de jandarmi ca răspuns la acest ordin se observă la unison faptul în această zonă nu s-au semnalat reorganizări ale mișcării legionare în sensul amintit de ordin²².

Referitor tot la revigorarea mișcării legionare, printr-un ordin de informații din iulie 1945, se aducea la cunoștința posturilor de jandarmi o serie de informații privind acțiunea desfășurată de Inspectoratul de Poliție Cluj pentru identificarea legionarilor din regiunea Vatra Dornei, despre care se știa că au fost parașutați acolo, trimiși din Germania.

Acțiunea s-a soldat cu arestarea unui număr de patru parașutiști și alți trei indivizi care au avut legătură cu aceștia. Pe lângă aceștia, în cadrul aceleiași operațiuni, au mai fost depistați și arestați în zona masivului Rotunda încă doi parașutiști care aveau asupra lor sume mari de bani. În aceeași regiune au mai fost arestați doi copii de 14 și 15 ani care aveau asupra lor *arme automate fără zgomot și 10 kilograme de muniție*. Ordinul mai consemna că în urma anchetării membrilor acestei bande s-a descoperit că aceștia veneau din Austria, la ordinul lui Horia Sima, care pe atunci se afla la reședința sa din Viena. Echipa descoperită – se bănuia că ar mai exista și alte asemenea echipe – a fost trimisă în decembrie 1944, cu misiunea de a comite acte de sabotaj. Erau vizate distrugerii de căi ferate, poduri, depozite de armament, uzine precum și pentru a executa anumite atentate²³.

Bănuielile despre existența mai multor echipe de acest gen s-au confirmat ulterior când s-a descoperit pentru zona Transilvaniei, în județul Bihor, asemenea echipe. Modalitatea de intrare în țară era aceeași, prin parașutare în zone muntoase. Echipa descoperită în decembrie 1945, în zona Bihorului, era compusă din 8 membrii, fiecare dintre aceștia având asupra lor câte un pistol automat, 1000 cartușe, 300.000 lei, 50.000 ruble și 4 napoleoni de aur.

Toți membrii echipajului erau considerați deosebit de periculoși, 4 dintre ei erau considerați legionari teroriști, iar restul aveau sentințe de condamnare pentru activitatea legionară desfășurată. Misiunea primită de aceștia era aceea de a se constitui mai multe grupuri, de câte două persoane și de a se răspândi pe teritoriul țării, urmând să-și procure acte false și de a se angaja în diferite întreprinderi *cu consemnul de a se înscrie în sindicatele muncitorilor pentru a li se pierde urma*²⁴. Informațiile în cauză au putut fi transmise posturilor de jandarmi în urma arestării și anchetării unuia dintre membrii grupului venit și acesta din Germania²⁵.

Alte ordine de informații, venite pentru toate sectoarele și secțiile de jandarmi, oferă date referitoare la mișcarea legionară clandestină aflată la sfârșitul lunii iulie 1945 sub conducerea fostului profesor Nicolae Pătrașcu, mișcare care se întărește cu elemente legionare venite fraudulos din Germania,

²² *Ibidem* f. 101,102.

²³ *Ibidem* f. 103.

²⁴ *Idem* Postul de jandarmi Crasna, dosar 2, f. 88.

²⁵ *Ibidem*.

precum și din Bulgaria și Banatul Sârbesc care așteaptă momentul prielnic pentru venirea în țară²⁶.

Pe de altă parte, se semnalează unele măsuri de natură organizatorică a mișcării, care ar avea un *comandament central la București cu ramificații în principalele zone ale țării* și mai ales în regiunile cu populație germană. Legăturile și transmiterea datelor făcându-se *în mod conspirativ prin curieri care-și schimbau de fiecare dată numele și locul de întâlnire, necunoscându-se între ei*.

Din descoperirile făcute de jandarmi până la aceea dată, rezulta *neîndoiește existența unor organizații legionare cu misiuni teroriste care dispun de armament bogat și care au refugiu în regiunile muntoase*²⁷.

Urmarea acestor ordine venite de la eșaloanele superioare ale Jandarmeriei, posturile de jandarmi întocmesc pentru fiecare legionar o fișă personală care urma să fie înaintată spre analiză. De asemenea, legionarii considerați periculoși sunt atenți supravegheați și chemați la posturile de jandarmi. Ulterior s-a solicitat întocmirea unui dosar personal al legionarilor care să fie trimis legiunii de jandarmi²⁸.

Din documentele păstrate la posturile de jandarmi, rezultă că acestea au întocmit, conform ordinelor primite, pentru fiecare legionar aflat în evidența postului un chestionar care cuprindea 22 de întrebări. Acestea ofereau date despre starea civilă a celui în cauză, domiciliul, anul în care și-a început activitatea legionară, funcția deținută în mișcarea legionară, cum s-a comportat în această funcție. Momentul cedării Ardealului de Nord este un punct de referință a chestionarului, întrebările puse celor chestionați se raportează permanent la acest moment, respectiv, funcția avută înainte de 6 septembrie 1940, cum s-a comportat în această funcție și funcția avută după 6 septembrie 1940, cum s-a comportat în această funcție în timpul ocupației maghiare, dacă a luat parte la rebeliunea legionară, gradul de implicare în susținerea acestei acțiuni, dacă a fost condamnat, dacă a fost internat în lagăr sau dacă a avut domiciliul obligatoriu, dacă prin comportamentul său a adus atingere bunelor moravuri și ordinii publice.

Din răspunsurile consemnate la aceste întrebări din chestionare, se poate trage concluzia, că membrii mișcării legionare din zona supusă analizei au avut o atitudine pașnică, nivelul de implicare în cadrul acestei mișcări fiind redusă ca activitate, atât sub aspect propagandistic – reflectat în numărul redus de simpatizanți cooptați în rândurile mișcării – cât și sub aspect militar.

Caracterizările făcute în cadrul acestor chestionare de genul *ca învățător s-a comportat bine* sau faptul că imediat după cedarea Ardealului de Nord

²⁶ *Idem*, fond: Sectorul de Jandarmi Șimleu Silvaniei, dosar 1, f. 104.

²⁷ *Ibidem*, f. 106.

²⁸ *Idem* Postul de jandarmi Nușfalău, dosar 6, f. 9.

activitatea acestora a încetat, *nu a mai activat în mișcare fiind un om pașnic sau sub regimul maghiar a fost refugiat în Vechiul Regat, unde nu mai avea legături cu membrii mișcării și nu a mai recrutat alți membri* vin să demonstreze o slabă înrădăcinare a ideologiei promovate de legionari în această regiune a țării. Totodată mișcarea se găsea într-o cădere de formă și imagine în rândurile populației după evenimentele din ianuarie 1941. Evoluția mișcării per ansamblu fiind una negativă²⁹.

Informațiile culese de agenți informatori recrutați de jandarmerie, au evidențiat pentru anul 1946, încă din lunile februarie-martie, încadrarea legionarilor și colaborarea acestora, în funcție de orientarea politică mai mult sau mai puțin radicală, cu diverse organizații politice sau alte grupări considerate de autoritățile statului ca fiind teroriste. Este cazul colaborării legionarilor cu organizația *Haiducii lui Avram Iancu*, grupare bine structurată, având în compunerea sa trei divizii. Divizia Sumanele Negre – cu punctele de rezistență cantonate în zona munților Călimanului, apoi Divizia Tudor Vladimirescu în curs de organizare în regiunea munților din nordul Olteniei și Divizia Cracilor din zona munților Neamțului și Vrancei³⁰.

Legionari au ocupat funcții și poziții importante în cadrul acestor organizații, mai ales în cadrul Diviziei Sumanele Negre, implicându-se în acțiunile desfășurate prin răspândirea unor manifeste. De asemenea este de reținut faptul că toți legionarii înregimentați în această organizație erau urmăriți pentru comiterea unor fapte deosebit de grave urmând a fi predați Curții Marțiale în cazul în care aceștia vor fi capturați³¹.

Restul membrilor mișcării, considerați a fi latura pașnică, s-au înscris în Partidul Național Țărănesc, desfășurând și aceștia sub umbrela partidului, acțiuni antisovietice și propagandistice, considerate a fi periculoase pentru siguranța statului. Modul de manifestare era tot prin intermediul manifestelor sau al cărților cu conținut prolegionar³². Colaborarea cu Partidul Național Țărănesc s-a materializat și sub alte aspecte. Membrii mișcării legionare erau sfătuiți, chiar să voteze la viitoarele alegeri cu partidul lui Iuliu Maniu și să facă o *vie propagandă de la om la om pentru Partidul Național Țărănesc*. Cu toate aceste ordine venite de la organizația clandestină legionară, agenții informatori ai jandarmeriei au semnalat faptul că *elementele legionare se abțin de la o propagandă fățișă*, limitându-se doar la una în cercuri restrânse, cu persoane demne de încredere din cadrul partidului³³.

Înscrierea legionarilor în partidele democratice, în speță pentru județul Sălaj, în Partidul Național Țărănesc, nu a trecut neobservată de organele

²⁹ *Idem*, Postul de jandarmi Sâg, dosar 2.

³⁰ *Idem*, Postul de jandarmi Camăr, dosar 2, f. 15.

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibidem*, f. 96.

³³ *Idem*, Postul de jandarmi Cizer, dosar 3, f. 146.

siguranței statului. Anticipând scopul urmărit de legionari, posturile de jandarmi, erau avertizate că *odată cu înscrierea legionarilor în partidele istorice li se va oferi acestora șansa de a călători și de a comunica cu multă ușurință*. Se recunoaște faptul că o parte dintre legionari, care erau liberi, *nu fac politică afirmând că au renunțat la manifestări de asemenea natură, înțelegând să stea neutri*³⁴. Un alt scop urmărit de legionari, mai ales prin înscrierea acestora în Partidul Național Țărănesc- era acela, ca în cazul când acest partid va reuși să câștige alegerile, legionari să treacă imediat la o nouă activitate legionară³⁵.

Spre sfârșitul anului 1945 – octombrie – ordinele de informații atrag atenția posturilor de jandarmi despre existența în zona Transilvaniei, la Turda a unui comandament clandestin care ar fi organizat în luna iulie 1945 o adunare, prilej cu care s-au dat ordine verbale privind regrouparea de urgență a unităților, desemnându-se șefii acestor organizații și modalitatea de comunicare. Șeful acestui comandament – care este diferit de cel amintit de noi mai sus și aflat sub conducerea lui Nicolae Pătrașcu – este un anume Lajos specialist în falsificarea ștampilelor unităților militare.

De altfel prin intermediul falsificării unor acte și livrete militare *elementele trimise la Turda au călătorit fără probleme neputând fi depistați*. Arestarea în zona Sibiului a unui legionar participant la această adunare a scos la iveală această acțiune³⁶.

Activitatea posturilor de jandarmi s-a orientat în această perioadă și spre stoparea răspândirii unor manifeste, venite unele dintre ele din zona Moldovei și Olteniei. Astfel posturile de jandarmi erau informate despre apariția unui manifest intitulat *Legionari din lăuntru și din afara închisorilor* semnat de comandantul legionar Nicolae Pătrașcu, datat 6 august 1945, unde se arată scopul urmărit de legionari în trecut, îndemnându-i pe aceștia *să păstreze o atitudine de loialitate față de autoritățile statului, încadrându-se în organizațiile politice al căror obiectiv se apropie de cel legionar*³⁷.

Pentru județul Sălaj, se consemnează întru-un ordin de informații din august 1945, reluarea activităților propagandistice legionare prin intermediul unor legionari reînțorși în Ardealul de Nord, care au organizat serbări urmate de dans și mai ales răspândirea unor broșuri cu caracter de propagandă, descoperindu-se în Plasa Tășnad a unei broșurii cu titlul *Vremuri de Restrîște*, o piesă de teatru în patru acte compusă de un student³⁸. Din răspunsul dat de posturile de jandarmi arondate Sectorul de jandarmi Șimleu Silvaniei, reiese în

³⁴ *Ibidem* f.165.

³⁵ *Idem*, Postul de jandarmi Pericei, dosar 2, f.7.

³⁶ *Idem*, Sectorul de Jandarmi Șimleu Silvaniei, dosar 1, f.111.

³⁷ *Ibidem*, f.112.

³⁸ *Ibidem*, f.116.

unanimitate faptul că pe raza lor de acțiune nu au fost depistate nici acțiuni referitoare la adunarea de la Turda și nici răspândirea unor manifeste³⁹.

Referitor tot la această activitate propagandistică, canalizată spre răspândirea unor manifeste, la sfârșitul anului 1945, ordinele de informații adresate posturilor de jandarmi anunțau că în țară circulă un manifest intitulat *Glasul Românesc* purtând data de 25 octombrie 1945, având mențiunea de *organ al Comitetului Legionar de refacere și acțiune politică*. Manifestul de forma unei cărți obișnuite avea opt pagini tipărite, debutând pe prima pagină cu lozinca scrisă în culoare verde *Noua Vestire*. Caracterul manifestului este unul moderat sub aspectul conținutului, neavând nici un articol defăimător la adresa guvernului, ba din contră, lasă să se înțeleagă că s-ar dori găsirea unei posibilități pentru apropierea mișcării de regimul de atunci. Printre altele se preciza că *mișcarea legionară este în fond o mișcare socialistă și creștină* și că compromiterea ei *se datorește numai câtorva elemente nepregătite și egoiste* se arăta în ordinul de informații din decembrie 1945⁴⁰. Mai amintim aici manifestul intitulat *Legionari* semnat de *Comitetul Legionar de Refacere*⁴¹ și ziarul *Voința Românească* catalogat de autoritățile de atunci ca având un *caracter legionar și reacționar manist*⁴².

Un alt aspect reținut de ordinele de informații cu referire expresă la teritoriul județului Sălaj, de această dată în plasa Jibou, este implicarea legionarilor în susținerea unei stări de spirit tensionată în rândul țăranilor, determinată de efectele reformei agrare. Astfel, se amintește că legionarii *speculează și îndârjesc atât pe țăranii împroprietăriți care se tem de o revizuire a reformei agrare cât și pe cei neîncrezători în viitor*⁴³.

Informațiile provenite din plasa Jibou, s-au confirmat ulterior, în luna octombrie 1945, când posturile de jandarmi erau avertizate că comandamentul clandestin cerea membrilor mișcării să se infiltreze în rândurile comitetelor locale pentru înfăptuirea reformei agrare cu scopul de a provoca neînțelegeri în sânul comitetelor de reformă pe teme unei repartizări nedrepte a terenurilor agricole – loturile cuvenite – având drept țință, ostașii întorși de pe front, *arătând că membrii acestor comitete au urmărit realizarea unor interese personale* și nu aplicarea justă a prevederilor legii. În continuare, ordinul arăta: *legionarii caută să stânjenească definitivarea operațiunilor* (privind reforma agrară n.n.) inducând în rândul populației de la sate o stare de neîncredere și incertitudine *sabotând interesele naționale și încrederea în guvern*⁴⁴.

³⁹ *Ibidem*, f.115,117,118.

⁴⁰ *Idem*, Postul de jandarmi Nușfalău, dosar 6, f.32.

⁴¹ *Ibidem*, dosar 3, f.30.

⁴² *Ibidem*, f.48.

⁴³ *Idem*, Sectorul de Jandarmi Șimleu Silvaniei, dosar 1, f.128.

⁴⁴ *Idem*, Postul de jandarmi Nușfalău, dosar 6, f.11.

Culegerea de informații privind prevenirea și supravegherea îndeaproape a membrilor și simpatizanților mișcării legionare era pentru instituțiile statului însărcinate cu această activitate extrem de importantă. Printr-un ordin de informații din 1945, se cerea posturilor de jandarmi *luarea celor mai severe măsuri pentru supravegherea și urmărirea acestor elemente pentru a descoperi care sunt adevărații conducători și ce scopuri urmăresc*. Se cerea în mod imperios *să se organizeze serviciul de informații recrutându-se oameni de încredere, care să vă pună la curent cu tot ceea ce se pune la cale. Dați instrucțiuni și verificați cum se va organiza serviciul de informații la posturi, azi când este mai necesar ca oricând, deoarece se constată că acest serviciu este complet neglijat*⁴⁵. Scopurile avute în vedere prin reorganizarea acestui serviciu erau obținerea unor informații privind legăturile dintre legionari, corespondența purtată de aceștia și nivelul de comunicare cu alți legionari din alte județe.

Urmarea acestui ordin posturile de jandarmi au organizat acest serviciu recrutând oameni de încredere așa cum se cerea în ordin⁴⁶. La Postul de jandarmi Nușfalău, într-un tabel întocmit în anul 1945, figurează șapte persoane ca agenți informatori în problema legionară. Dintre aceștia, se pare că numai trei persoane ar fi fost valide, respectiv un notar și doi primari, pentru patru persoane, dintre care trei plugari și un primar, ar fi existat unele semne de îndoială privind devotamentul lor, aceștia fiind tăiați cu o linie roșie din tabel.

Un astfel de tabel a fost întocmit și de postul de jandarmi Sâg care a recrutat un număr de 32 de agenți informatori fără a specifica în acest tabel problemele pentru care au fost selectați. Ca și profesie aceștia erau în marea lor majoritate funcționari ai statului: primari, secretari, perceptor, notari, preoți, învățători. Aceștia erau răspândiți în toate localitățile subordonate postului de jandarmi Sâg⁴⁷.

În județul Sălaj, din rapoartele întocmite de Postul de jandarmi Nușfalău, rezultă că în comuna Criștelec au fost depistați doi legionari considerați periculoși aflați în august 1945 la închisoarea din Zalău⁴⁸.

Ministerul Afacerilor Interne aducea la cunoștința unităților subordonate la 27 decembrie 1945, hotărârea ministerului privind întocmirea actelor de identitate și intrarea în legalitate a tuturor persoanelor care nu le posedă, grupul social avut în vedere fiind legionarii. Aceste dispoziții urmând a fi aduse la cunoștința cetățenilor prin intermediul presei și radioului.

Unităților Ministerului Afacerilor Interne li se cerea acordarea unei atenții sporite pentru această misiune, întrucât se așteaptă ca un număr mare de legionari să se prezinte la Biroul de Populație, *organele de poliție trebuie să inspire prin modul de comportament deplină încredere acelor care ce se prezintă pentru*

⁴⁵ *Idem*, Postul de jandarmi Crasna, dosar 2, f. 4.

⁴⁶ *Idem*, Postul de jandarmi Nușfalău, dosar 6, f. 13.

⁴⁷ *Idem*, Postul de jandarmi Sâg, dosar 2..

⁴⁸ *Idem*, Postul de jandarmi Nușfalău, dosar 6, f 10.

intrarea în legalitate ... Toți acești legionari care se vor prezenta după verificarea identității vor fi lăsați liberi, pentru că numai în felul acesta vor vedea hotărârea Ministerului de a le crea condiții de viață legală și nicidecum o cursă. Totodată comunicatul Ministerului, solicita angajaților din subordine, însărcinați cu această misiune, să întocmească pentru fiecare legionar care se va prezenta un scurt proces verbal, făcându-se mențiunea de motivul pentru care nu și-au procurat actele de legitimitate, de materialul subversiv de propagandă, armele și munițiile pe care le depun s-au locul unde s-ar afla depozitate. Se încerca astfel obținerea unor informații certe privind mișcarea legionară, formarea unei imagini reale despre această mișcare și evoluția ei în aceea perioadă⁴⁹.

Tot la sfârșitul anul 1945, în luna decembrie, în urma interceptării unor corespondențe între legionari, s-a conturat un alt aspect al activității legionare și anume acela al ajutorării între membrii mișcării sub două aspecte: unul material, concretizat prin colectarea unor sume de bani și oferirea unui adăpost pentru familiile legionarilor aflați în închisori, lagăre sau dispăruți și un *ajutor moral* realizat prin legături și schimburi de informații, *este de remarcat că în corespondență... se folosesc fraze, termeni convenționali și termeni conspirativi, iar sistemul de legături este asigurat mai ales prin femei*⁵⁰.

Urmărirea elementelor legionare se intensifică și cunoaște un vârf de activitate în lunile de vară ale anului 1945. Astfel printr-un ordin circular din august 1945 se avea în vedere *supravegherea elementului legionar de toate gradele...* Acțiunea se îndrepta în mod special asupra învățătorilor de la școlile secundare atât din mediul rural cât și din cel urban *care de asemenea au o mare influență asupra populației.* Se mai atrăgea atenția posturilor de jandarmi că foarte mulți învățători se întorc la posturile la care au activat. Pentru toți aceștia se solicita anumite informații care să fie raportate de îndată Legiunii de Jandarmi, urmând ca pentru cei identificați să se întocmească un dosar individual⁵¹.

În septembrie 1945, se semnală posturilor de jandarmi prezența lui Horia Sima în țară însoțit de doi legionari fanatici T.B și I.S. Aceștia fiind identificați la Arad, Lugoj și la Cluj localități unde *aveau gazde de încredere încă dinainte de 1930.* Tot în anturajul lui Horia Sima mai fusese observat și Andrei Vasile fostul șef al studenților legionari în anul 1940. *Prezența lui Horia Sima în România a fost confirmată și de conducerea «Ajutorul Legionar» în frunte cu Dr. Iosif Veselovschi din București fost prieten intim cu Corneliu Zelea Codreanu și cu legături în centrul de rezistență condus de Nicolae Pătrașcu se arăta în ordinul circular din septembrie 1945 adresat posturilor de jandarmi*⁵².

⁴⁹ *Ibidem*, f.35.

⁵⁰ *Ibidem*, f.36.

⁵¹ *Ibidem*, dosar 3, f.31.

⁵² *Ibidem*, f.34.

Un alt aspect semnalat în anul 1946 de către agenți informatori ai jandarmeriei se referă la infiltrarea legionarilor chiar în structurile Jandarmeriei, respectiv *în unele regiuni ale țării foștii legionari se oferă în mod voluntar să îndeplinească funcția de agenți informatori ai autorităților administrative și ai jandarmeriei*. Informațiile oferite de aceștia și scopul urmărit fiind acela de a denatura realitatea și de a câștiga încrederea cu scopul de obține informații de la autoritățile în serviciul cărora se află referitor la situația actuală, sub aspectul social, economic, politic⁵³.

Ba mai mult în cursul anului 1946, foștii legionari înscriși în partidele democratice au mers până acolo încât au solicitat permise de port armă, interesându-se de nivelul de dotare cu armament al autorităților locale și în mod special al trupelor de jandarmi⁵⁴.

Faptul că problema legionară era tratată și considerată încă una deosebit de importantă pentru autoritățile statului însărcinate cu siguranța națională este evidentă și demonstrată de o serie de ordine primite de posturile de jandarmi unde sunt semnalate cazuri de neprofesionalism și neglijență în serviciu în abordarea acestei probleme. Este cazul unui subofițer din Arad *pe raza căruia a sosit un legionar din Germania, urmărit și care în loc să fie urmărit și arestat de jandarmi, aceștia l-au găzduit la preot, i-au înlesnit bunul trai și nu au raportat nimic*⁵⁵. Pe lângă acest caz *aspru pedepsit* nici legionarii triați și puși în libertate nu erau lăsați la voia întâmplării. *Se impune a lua cele mai severe măsuri de intensificare a acțiunii informative în rândurile legionarilor și supravegherea atentă a acestor elemente întrucât aceștia odată cu eliberarea lor și-au reluat o parte dintre ei colaborarea cu comandamentul clandestin legionar*⁵⁶.

Un caz concret de propagandă legionară s-a petrecut în județul Sălaj, în comuna Drighiu, de pa raza postului de jandarmi Plopiș, prin intermediul preotului din comună. Și în acest caz propaganda s-a realizat în locuri publice, respectiv la cazanul de fiert țiucă din sat. Cei care propovăduiau ideile legionare erau doi tineri veniți din Brașov, la casa preotului din Drighiu, fiind verișori cu acesta. În discuțiile avute în acel loc public din localitate, cu doi muncitori de acolo, verișorii preotului spuneau *că ei sunt legionari, căci tare le-a plăcut și le place cămașa verde și pistolul care și în prezent îl păstrează ca amintire, căci în curând vor pleca rușii și va veni la putere Maniu*⁵⁷. Cei doi muncitori abordați au răspuns că ei nu au fost niciodată legionari și că *în comuna noastră nu s-a pomenit ca vreodată să fie cineva legionar*⁵⁸. Din declarația luată preotului de către jandarmi, în urma acestui incident, reiese faptul că verișorii lui din Brașov

⁵³ *Idem*, Postul de jandarmi Crasna, dosar 6, f. 6.

⁵⁴ *Idem*, Postul de jandarmi Cizer, dosar 3, f. 95.

⁵⁵ *Idem*, Postul de jandarmi Sâg, dosar 1.

⁵⁶ *Ibidem*.

⁵⁷ *Idem*, Postul de jandarmi Plopiș, dosar 2, f. 99.

⁵⁸ *Ibidem*.

au fost sub influența băuturilor alcoolice iar el nu i-a auzit vorbind despre legionari⁵⁹.

Membrii mișcării legionare au primit la începutul anului 1946 unele instrucțiuni privind comportamentul acestora la alegeri, în sensul ca *să-și anuleze toate voturile pentru a nu le da niciunui partid politic*. Foști legionari din partidele politice democratice s-au înscris în aceste organizații numai formal, cu scopul de a obține informații și de a le aduce la cunoștința conducerii clandestine legionare în vederea stabilirii unei strategii pentru alegerile care urmau⁶⁰. Intenția acestora urma să se materializeze după cum rezultă din informațiile obținute de jandarmi în organizarea unui partid politic nou sub denumirea de Partidul Laburist Român⁶¹.

Printre multiplele modalități de deghizare ale legionarilor, pentru a nu mai putea fi urmăriți de către autorități și/sau pentru a-și putea desfășura activitatea nestingheriți, s-a numărat și adăpostirea acestora la schituri de călugări din țară, unde *s-ar afla un important număr de personalități legionare*. Aceste locații erau alese întrucât erau considerate oarecum protejate și ferite de vigilența jandarmilor. Din aceste locații, legionarii, îmbrățișând într-un fel comportamentul, limbajul și ținuta călugărilor puteau să dirijeze și să coordoneze activitățile mișcării. *Ca semn convențional de recunoaștere acești legionari ... utilizează un limbaj în care este strecurat următoarea frază, « am fost, suntem și vom fi »* se arată în ordinul de informații primit de posturile de jandarmi⁶².

O altă formă de manifestare a legionarilor a constituit-o întâlnirile și consfăturile organizate în zonele muntoase care se încheiau cu cântece legionare.⁶³.

Spre sfârșitul anului 1946 este evidentă o intensificare atât a măsurilor luate de comandamentul clandestin legionar privind regrouparea membrilor mișcării precum și o sporire a gradului de importanță acordată în urmărirea activităților acestei mișcări de către autoritățile statului în competența cărora intra supravegherea ei – respectiv jandarmeria.

Ordinele de informații și cele circulare sunt tot mai multe ca număr și cu informații tot mai bogate, cuprinzând date concrete privind acțiunile mișcări legionare. Implicarea elementelor atât cele catalogate ca foști legionari, înscriși la data respectivă într-un partid politic, cât și cele încă neînregimentate într-o organizație politică, în viața socială și politică a țării erau considerate de autoritățile de atunci ca fiind extrem de periculoase cu consecințe negative asupra eforturilor depuse de guvernanți în impunerea unor principii politice noi.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ *Idem*, Postul de jandarmi Pericea, dosar 2, f. 20.

⁶¹ *Ibidem*, f. 29.

⁶² *Idem*, Postul de jandarmi Cizer, dosar 3, f. 19.

⁶³ *Ibidem*, f. 86.

Colaborarea cu partidele istorice: *Partidul Național Țărănesc – Maniu și Partidul Național Liberal – Brătianu* era considerat din nou un element de natură să provoace îngrijorare în rândul guvernanților și prin urmare trebuia stopată. Acțiunile întreprinse de Jandarmerie vizau în special eliminarea mijloacelor de comunicare între legionari, contactul acestora cu alte forțe politice, prin depistarea curierilor proveniți din rândul studenților, funcționarilor epurați și invalizilor⁶⁴.

Răspândirea de manifeste cu diferite texte, tipărite sau scrise de mână, reprezintă un alt mijloc de comunicare căruia i s-a acordat din partea jandarmeriei o atenție deosebită, încercându-se limitarea efectelor acestor acțiuni prin confiscarea acestora și prinderea celor vinovați de tipărirea și răspândirea lor.

În concluzie pentru județul Sălaj din analiza documentelor provenite de la un număr redus de posturi de jandarmi – și anume cele subordonate Sectorul de jandarmi Șimleu Silvaniei, s-a constatat o activitate legionară extrem de redusă, fără a îmbrăca o formă violentă, teroristă. Cazurile semnalate, cele din plasa Tășnad răspândirea unor manifeste sau implicarea legionarilor în organizarea reformei agrare prin sabotarea ei în plasa Jibou, la care s-a adăugat un caz de pseudo-propagandă legionară constatat în comuna Drighiu au fost soluționate cu promptitudine de către instituțiile statului care prin specificul lor se ocupau de siguranța națională.

APECTS REGARDING THE IRON GUARD MOVEMENT FROM SĂLAJ DURING 1945 – 1947 (Summary)

The work intends to present information regarding the evolution of the Iron Guard movement during 1945 – 1946, with precise references to Sălaj County. In the first part the authors wanted to present a few summary considerations about the ideology and evolution of the Iron Guard movement, and in the second part we analysed information which we found in the documents created by the gendarmerie stations which were under the command of Șimleu Silvaniei gendarmerie department.

⁶⁴ *Ibidem*, f.120.